

Oponentský posudek na diplomovou práci bc. Bianky Ivankové

„Hnutí ahmadíja v Indii“

Úvodem je třeba konstatovat, že výběrem tématu ani způsobem jeho zpracování si diplomantka rozhodně neusnadnila požadovaný úkol prostě sepsat ve stanoveném čase práci přijatelnou k obhajobě a zjevně ani tento celkem obvyklý cíl nesledovala. Standardní přehledové práce o moderních směrech v islámu a dokonce ani práce zabývající se islámem v Indii obvykle nevěnují Ghulámu Ahmadovi a hnutí, jež založil, více než pár stránek či jen odstavců (Hardyho *The Muslims of British India* není výjimkou). Sám Ghulám Ahmad psal svá díla v urdštině, perštině a arabštině, někde v jejich pro něj charakteristické směsi. V současné době asi u nás nemáme odborníka, který by na potřebné úrovni disponoval znalostí všech tří těchto jazyků. Na druhé straně ale jeho stěžejní díla dnes již existují v dostupných anglických překladech, jichž autorka ve své práci využívá. Jazyková bariéra zde ovšem přece jen neumožňuje zaměřit ji výrazně analyticky a pokusit se např. detailněji rozebrat vývoj některých klíčových koncepcí jeho myšlení – překlad nikdy neumožňuje postihnout všechny významové nuance, na což autorka sama správně poukazuje.

Diplomantka se proto rozhodla načrtnout pokud možno ucelený obraz historického vývoje hnutí ahmadíja od jeho počátků až do současnosti a zasadit jej do širšího kulturního a politického rámce. Je jasné, že takto pojatá práce nemůže být ničím jiným než kompilací, kdy výsledná kvalita bude dána na jedné straně množstvím a kvalitou zvolených zdrojů a na straně druhé schopností složit z nich souvislý a smyslupný obraz. Podle mého názoru jde s výše naznačenými omezeními o práci náročnou a celkově velmi zdařilou. Rozsah a způsob využití zejména sekundární literatury v kombinaci s dostupnými překlady primárních pramenů je pro práci tohoto typu spíše nadstandardní. Práce též bohatě naplňuje, spíše překračuje požadovaný stránkový rozsah (ca. 112 str. normo vlastního textu bez bibliografie). Ten ovšem na druhé straně přece jen neumožňuje zabývat se jednotlivými aspekty vývoje hnutí do větších podrobností.

Vítaná je úvodní kapitola, kde autorka vymezuje pojmy mesianismu v islámu a různé snahy o jeho reformu, pokud byly historicky relevantní pro indické prostředí (k Sirhindímu bylo možno využít i u nás dostupnou monografii Y. Friedmanna). Základní články učení Ghuláma Ahmada jsou podány přehledně a srozumitelně; výklad nedává ale zcela jasnou odpověď na otázku, proč mezi jinými reformními náběhy se právě ahmadíja dokázala prosadit ve zprvu silně kompetitivním prostředí koloniálního Paňdžábu a posléze nejen přežít tvrdé perzekuce v nezávislém Pákistánu, ale ještě expandovat mimo Indii do té míry úspěšně, že ji

dnes lze charakterizovat jako globální hnutí. Kapitola věnovaná vývoji sociální skladby jejích členů a způsobům, jimiž jednotlivé články jejího učení rezonují s jejich konkrétními představami a požadavky na islám jako základní hodnotový kompas moderního člověka, by zde byla velmi vítaná.

Do pouze částečně načrtnutého kontextu programových priorit a jimi motivovaných veřejných aktivit hnutí by bylo třeba zasadit i líčení až zuřivých perzekučních kampaní, jejichž obětí se ahmadíja stávala v nezávislém Pákistánu. Co konkrétně vzbuzovalo takový odpor, že se v literatuře objevují tvrzení, že „Ahmadíja přitahuje více nenávisli, než akákol'vek jiná náboženská skupina v Pakistane“ a že „ahmadíjských moslimov možno označit' za najprenasledovanejšiu islamskú náboženskú skupinu v súčasnosti“. (s. 79–80) Bylo to „jen“ trvání na Ghulámově roli jako proroka a mesiáše, nebo zde byly i další kontroverzní stránky jeho učení?

Tematické členění je přehledné a logické, vlastní text i poznámkový aparát obsahují jen minimální množství překlepů či nedůsledností, jež v jiných případech prozrazují chvat při dokončování. Je možno upozornit na pár terminologických drobností: na s. 16: autorka píše o historické zkušenosti „moslimského národa“, na str. 17 a 18 jsou Akbar, Džahángír (druhé á je dlouhé) prezentováni jako sultáni, ač jsou v dobových pramenech i nové literatuře vždy označováni jako císařové (emperor, *pādshāh*); v pozn. 60 na str. 21 a též v bibliografii je u autora zaměněno rodné jméno a příjmení: správně je MALIK, Hafeez. Na str. 61 by bylo lépe užít výrazu Dógrové než nepřesného „rodina Dógra“. S těmito výhradami je práci třeba hodnotit výrazně kladně, a to i po formální stránce. Pokud bych měl navrhnout celkové hodnocení, volil bych „výborná“.

Závěrem jedno upozornění pro diplomantku pro případ, že by se hodlala tématem ještě dále zabývat. V blízké budoucnosti bude v Orientálním ústavu k dispozici rozsáhlý korpus naskenovaných mikrofilmů pořízených počátkem 60. let minulého století Indickým národním archivem. Jde o fotokopie pravidelných týdenních informačních bulletinů, jež pod názvem „Selections from the Vernacular Newspapers“ vydávala pro své interní potřeby britská koloniální správa. V dosud naskenované části se objevuje již i Paňdžáb v letech 1898 a 1899, mj. s anglickými výtahy z článků publikovaných v Ghulámově týdeníku Al Hakam. Zdá se, že půjde o zajímavý zdroj informací.

PhDr. Jaroslav Strnad, Ph.D.

Orientální ústav AV ČR